

Mestský záhradkársky spolok Jelšava.

Toto je organizácia, ktorá svojim vznikom zmenila vzhľad šiestich hektárov nevyužívaných a zarastených pasienkov v časti Jedľovec, pod baňou Miková. Organizácia, ktorá svojim vznikom zmenila životnú náplň a filozofiu života mnohým obyvateľom Jelšavy, Revúcej a iných obcí, ktorí sa stali jej členmi. Trochu siahnem do pamäti a zaspomínam na vznik organizovaného záhradkárstva v Jelšave a vysokú pracovnú iniciatívu zakladajúcich členov.

Traja nadšenci : páni Ľudovít Kováčik, Ladislav Mikuš a Michal Miklo začiatkom roka 1979 pri rôznych polemikách pretriasali myšlienku oživiť ovocinársky spolok na území nášho mesta, ktoré bolo postihnuté veľkou prašnosťou miestnej magnezitky. Slovo dalo slovo a o pár týždňov už tu boli tlačivá na vstup do Slovenského ovocinárskeho a záhradkárskeho zväzu. Veľký záujem o túto myšlienku prejavili aj páni Martin Dobšínský a Ľudovít Kováč. Piaty už vystupovali a jednali ako prípravný výbor novej organizácie pre potreby tých občanov, čo mali záujem o pestovanie ovocia a zeleniny. Myšlienku utvorenia organizácie s porozumením prijalo aj vtedajšie vedenie MsNV na čele s jej predsedom Ladislavom Trebuňom. Prípravný výbor za pomerne krátke obdobie získal aj ďalších záujemcov o túto činnosť a tak 20. apríla 1979 zvolal 60 záujemcov na ustanovujúcu schôdzu Základnej organizácie Slovenského ovocinárskeho a záhradkárskeho zväzu v Jelšave. Neskôr si slovenskí ovocinári utvorili samostatnú organizáciu a zostal samostatný Slovenský zväz záhradkárov. Z toho všetkého vyplýva, že 20.apríl 1979 sa považuje za dátum vzniku našej mestskej záhradkárskej organizácie. Pre osvieženie pamäti na tomto prvom zasadaní bol zvolený 7-členný výbor s nasledovnými funkciami:

Kováčik Ľudovít – predseda,
Pollák František – podpredseda,
Miklo Michal – tajomník,
Mind'áš Ondrej – pokladník,
Macko Štefan – hospodár,
Mikuš Ladislav – člen výboru,
Dobšínský Martin – člen výboru.

V marci 1980 sa konala prvá VČS. Do tohto obdobia pre zaneprázdnenosť abdikoval z výboru Mind'áš Ondrej a na výročnej schôdzi pokladníkom sa stal Dobšínský Martin a do výboru bola zvolená Mosazná Alžbeta. Tu sa volila aj prvá revízná komisia v tomto zložení:

Kováč Ľudovít - predseda
Ištók Mikuláš – člen,
Šebóšik Ondrej – člen.

Prvý rok sa niesol v znamení hľadania pozemku pre organizáciu . Po rôznych obhliadkach pozemkov v katastri mesta: v „štítnickej doline“, za Kejd'ákom v smere na Nandraž, na návrh p. Ľudovíta Kováča sa „našlo“ miesto pre záhradkársku osadu pod Jedľovcom, časť Brezovinky. Boli to kopcovité pasienky s niekoľkými prameňmi vody, ktoré žiaľ tzv. veľkými banskými „komorovými odstrelni“ sa stratili a teraz znepríjemňujú život baníkom v podzemí. Táto voda teraz v osade veľmi chýba. Ďalej sa viedli jednania o prenájme pôdy, vydávali sa členské legitimácie a členovia odpracovávali povinné brigády. Pre ilustráciu uvediem, že napr. v roku 1980 sa na členskej schôdzi rozhodlo, že každý člen v priebehu roka odpracuje 24 brigádnických hodín, z toho 16 hodín pri výstavbe osady a to pri klčovaní pozemku, oprave príjazdovej cesty, alebo pri oplocovaní pozemku a 8 hodín na verejnoprospešných prácach v meste. Menovite pri výstavbe materskej škôlky, zdravotného strediska, alebo na miestnom štátnom majetku, hlavne pri kosbe a sušení sena. Na odplatu MsNV v Jelšave v tom

období uhradil faktúru za polovicu pletiva na oplotenie areálu v hodnote 8000 Kčs. Do konca mája 1980 bola osada oplotená. Tiež v máji členovia výboru rozparcelovali a vykolíkovali celý areál na 4-árové parcely pod vedením Lubomíra Miklu, ktorý tiež spracoval celkovú projekčnú dokumentáciu záhradkárskej osady. 15. júna 1980 nastal deň D, keď na členskej schôdzi predseda Základnej organizácie Slovenského zväzu záhradkárov (ďalej len ZO SZZ), Ľudovít Kováčik kladne zhodnotil činnosť a aktivitu výboru a všetkých členov organizácie. Potom, po presune do terénu sa pristúpilo k pridelovaniu parceliek. Rozparcelované a vykolikované časti, prvé boli dané do užívania členom výboru ZO, ktorí si ich vybrali sami. Po nich si vyberali parcely ďalší členovia, v poradí podľa počtu odpracovaných brigádnických hodín. Od 15.6. do 21.6.1980 sa pridelila pôda spolu 75 členom. Na ďalšej schôdzi bol vysvetlený postup vybavovania potrebných papierov k stavbe murovanej záhradnej chatky. Poznámam, že brigády v prospech MsNV neboli bezúčelné, lebo náhradou za to boli platby, ktoré platilo mesto za nás napr. materiál pri oplocovaní, úhradu za vyňatie pôdy z pôdneho fondu pod chatkami a vnútorné cesty. V týchto prvopočiatoch sa členovia povinne skladali na nákup materiálu na oplotenie, prívod vody a pod. Napríklad pri stavbe plotu, každý člen musel prispieť sumou 300,- Kčs. Toľko pár fragmentov zo vzniku ZO SZZ v Jelšave.

Za vyše 35 ročnej existencie organizovanosti záhradkárov v Jelšave sa udialo toho veľa. Vybudovalo sa oplotenie celého areálu s tromi bránami, ktoré sa udržiavajú v prevádzky schopnom stave a slúžia stále svojmu účelu. Vybudoval sa prívod kropiacej vody, ktorý má tiež svoju históriu. S využívaním úžitkovej vody pre každú parcelu bolo to v prvopočiatoch ťažké. Keďže v areáli boli aj studničky, pri jednej takej sa vyhlbila veľká jama ako zberná jímka a odtiaľ sme si naberali a vozili vodu na svoje parcely. Bolo to na parcele Pavla Huťana. Neskôr pán Lalik starší podľa svojich spomienok a pamätí našiel staré potrubie, ktorým sa niekedy v päťdesiatich rokoch minulého storočia tlačila voda z potoka Jordán do niekdajšej starej kompresorovne v Jedľovci. Keďže týmto potrubím v období vzniku osady tiekla voda zo starej bane do Jordánu, potrubie sme odkryli na niekoľkých miestach a vyhotovili sa prípojky na jednotlivé parcely. Môžeme to považovať za prvý rozvod úžitkovej vody v areáli. O čosi neskôr, niektoré skupiny členov začali osadzovať nádrže mimo osady a urobili si prívody vody k svojim parcelám. S budovaním takýchto rezervoárov vody začali napríklad páni Strelka, Polomka, Kastler, Buchal a iní. Pán Kováč Ján so svojimi susedovcami priviedli potrubím vodu k svojim parcelám z protiahlého svahu Dolných Sparín. Výročná členská schôdza v r.1984 vytvorila pod vedením Lubomíra Miklu tzv. Vodnú a realizačnú komisiu, ktorá mala skúmať možnosti získania väčšieho množstva kropiacej vody. V máji sa už začali práce na prívodnom potrubí, ktorým sa zo vzdialenosti 1300 m, takmer z vrchola Jedľovca zvedla voda až k zberným nádržiam, ktoré sa osadili nad záhradkárskou osadou. Pri dovoze a montáži potrubia treba poďakovať Jánovi Kováčovi (baťášovi) a Ladislavovi Matejovi za veľkú iniciatívu a použitie svojich mechanizmov pri výstavbe. Od zberných nádrží cez rozdeľovač sa urobili tri rozvodné vetvy úžitkovej vody po areáli záhradkárskej osady. Tým sa dosiahol prívod vody ku každej parcele. Týmto sa zjednotila iniciatíva všetkých členov, na prívoде kropiacej vody a zberných nádrží. Materiál na rozvodné potrubia nám poskytli Slovenské magnezitové závody tak, že nám dovolili rozobrať staré už nepoužívané potrubia a my sme si ho demontovali a potom použili na prívoде vody od prameňa, ako aj na rozvodoch vody po záhradkárskej osade. Obidve montáže prebiehali súčasne. Táto prívodná vetva kropiacej vody bola niekoľkokrát rozkradnutá, ale zatiaľ vždy sa nám ju podarilo sprevádzkovať. V deväťdesiatich rokoch mesto v spolupráci so svojimi organizáciami aj s našim finančným príspevom postavilo druhú prívodnú vetvu

kropiacej vody k nádržiam a to z potoka Jordán. T.č. je funkčná len vetva z Jordánu, pretože časť prírodnej vetvy z Jedľovca je znovu rozkradnutá a zničená.

Zaujímavý bol aj rok 1983, keď výbor podal návrh na vytvorenie strážnej služby v záhradkárskej osade, ktorú navštevovali zloději z mesta. Členská schôdza návrh prijala a táto činnosť v organizácii ostala dodnes. Zaujímavosťou je, že mnohé iné záhradkárske organizácie v okrese nám činnosť strážnej služby závidia a sami si ju nedokážu zorganizovať.

Počas predchádzajúcich rokov sa v areáli postavilo vyše 60 murovaných chát, ktoré slúžia dodnes na rekreačné účely. Počas týchto rokov došlo k mnohým zmenám užívateľov pozemkov a majiteľov chát, došlo aj k radikálnej obmene funkcionárov organizácie. K 1.1.2016 predstavenstvo Mestského záhradkárskeho spolku (MZS) tvorili:

Miklo Ľubomír - predseda
 Ing.Chaba Vlastimil - podpredseda
 Koto Ladislav - tajomník
 Priwitzerová Mária - pokladník
 Sedlák Peter - člen
 Szoke Vojtech - člen
 Špánik František - člen.

Revíznou komisiu tvorili:

Mgr.Šestinová Gabriela - predseda
 Ing.Jánošík Marcel - člen
 Antalík Rastislav - člen

Zmenil sa charakter užívania parciel, kým v prvopočiatku sa dával dôraz na výsadbu ovocných stromkov, na oranie a pestovanie zeleniny, zemiakov a pod. Dnes sa dáva dôraz na úpravu parcely k rekreačným účelom a ovocinárstvu. Teší nás, že v posledných rokoch členovia zase nachádzajú cestu aj k rekreačnému využívaniu záhradiek.

V minulých rokoch ZO SZZ v Jelšave usporiadala zájazdy na záhradkárske výstavy, usporiadavala vlastné výstavy, určité obdobie udržiavala družbu so ZO z Hnúšte. Od roku 2004 v rámci „Dní mesta“ pravidelne organizuje súťaž o najlepši domáci destilát pod názvom: „Záhradkárske tajomstvo pod štopľom“. Veľkej obľube sa členovia tešia na zábavné posedenia pod záhradkami, ktoré sa usporiadávajú pri príležitosti rôznych výročí organizácie. Teší nás aj to, že konečne po vyše desaťročnom vybavovaní sa podarilo úplné majetkovo-právne vysporiadanie záhradkárskej osady. Pri vzniku organizácie v r.1979 nám boli pozemky dané do užívania resp. do prenájmu na 99 rokov. Po r.1989 rozhodli sme sa pôdu pod záhradkami odkúpiť si do osobného vlastníctva, ale dva reštitučné zákony a ROEP-ka toto všetko zmarili a stanovili nám dedičov s ktorými sme pri kúpach „bojovali“ takmer 10 rokov. Nakoniec za veľkej pomoci Mesta Jelšava sa nám podarilo kúpiť všetku pôdu, slúžiacu k záhradkárčeniu. Majiteľom záhradkárskej osady a ostatného zariadenia sa stalo Občianske združenie Mestský záhradkársky spolok v Jelšave, ktoré kúpno-predajnou zmluvou zo dňa 8.2.2011 previedlo parcely na jednotlivých majiteľov. Mestský záhradkársky spolok si ponechal pôdu pod cestami a v okolí jarkov. Ďalej si ponechal vo svojej správe celé zariadenie úžitkovej vody a oplotenie celého areálu.

Po takmer 30-ich rokoch činnosti sme sa v r.2007 rozhodli vystúpiť zo SZZ a 28.10.2008 sme boli zaregistrovaný na ministerstve vnútra ako Občianske združenie Mestský záhradkársky spolok Jelšava. Rozhodnutie bolo správne, lebo každý rok ušetríme minimálne 50% členského, ktoré sa nemusí odvádzať do ústredia v Bratislave. Pomoc z ústredia pre našu ZO nebola žiadna. Správne aj z toho dôvodu, lebo aj iné ZO SZZ v okrese začali zo zväzu odchádzať, a vytvárajú nové formy organizovanosti.

Aj Občianske združenie Mestský záhradkársky spolok ako aj jej predchodkyňa ZO SZZ tak isto sa hlásime ako nástupnícka organizácia I. Čerešničkeho spolku v Uhorsku, ktorý vznikol v r.1796 v Jelšave a oficiálne zanikol 15.júla 1962. Základná organizácia zorganizovala pri príležitosti 200-ročnice vzniku čerešničkeho spolku v r.1996 spomienkovú oslavu a odhalila sa pamätná tabuľa spoluzakladateľovi spolku Pavlovi Valaskému na priečelí evanjelického kostola. Našou činnosťou v tomto smere je hľadanie historických dokumentov z obdobia fungovania tohto spolku, pripomíname si významné výročia z jeho činnosti a životných jubileí jeho zakladateľov. V poslednom období dôkazom tohto je aj získanie originálnej Zápisničnej knihy a peňažného denníka od založenia spolku t.j. od r.1796 až do r.1915 a obdobné protokolárne knihy z čiastkových častí spolku a to „Na barinách a jarkoch“ v období od r.1814 – 1863 a „Nižný hrb“ od r.1804 – 1873.

Záverom týchto spomienok rád by som sa poďakoval výboru a všetkým zakladajúcim členom, za iniciatívu a aktivitu pri zrode našej záhradkárskej osady. Ďalej Mestu Jelšava za finančnú a organizačnú podporu od začiatku až do dnešného dňa, mestským organizáciám, ktoré nám pomáhajú hlavne materiálne. Naše poďakovanie ďalej patrí aj SMZ Jelšava, ktoré počas našej činnosti nám pomohli aj finančne, ale hlavne materiálne pri výstavbách našich zariadení. Ďakujem polícii za spoluprácu, za pomoc všetkým nemenovaným väčším i menším sponzorom. Poďakovanie patrí všetkým, čo nám pomohli od prvopočiatku, ako aj našim funkcionárom a členom, ktorí svojou iniciatívou pomáhali a pomáhajú pri rozvoji našej organizácie.

Do budúca všetkým členom želám veľa energie, dobrých nápadov a hlavne pevné zdravie pri rozvoji našej osady.